

ВІСНИК

НАЦІОНАЛЬНОГО ТЕХНІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ УКРАЇНИ
"КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ
ІНСТИТУТ"

ФІЛОСОФІЯ
ПСИХОЛОГІЯ
ПЕДАГОГІКА

№2(11)/2004

УДК 1:159.9:37
ББК 87; 88; 74
В 51

Друкується відповідно до рішення Вченої ради Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”, протокол № 11 від 4 жовтня 2004 року.

Вісник Національного технічного університету України “Київський політехнічний інститут”. Філософія. Психологія. Педагогіка: Зб. наук. праць. – Київ: ІВЦ “Політехніка”, 2004. – № 2. – 228 с.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: **Б.В.Новіков** – доктор філософських наук, професор (голова редакційної колегії); **В.П.Андрущенко** – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент АПН України; **Г.О.Балл** – доктор психологічних наук, професор; **Г.Ф.Біляков** – доктор філософських наук, професор; **І.С.Булах** – доктор педагогічних наук, професор; **Н.А.Буняк** – доктор психологічних наук, професор; **О.В.Винославська** – кандидат психологічних наук, доцент (заступник головного редактора); **Т.В.Девтерова** – кандидат педагогічних наук, доцент (відповідальний секретар); **Л.М.Димитрова** – доктор філософських наук, професор; **Ю.Ф.Зіньковський** – доктор технічних наук, професор, дійсний член АПН України; **Л.М.Карамушка** – доктор психологічних наук, професор; **М.М.Кисельов** – доктор філософських наук, професор; **С.С.Коломієць** – кандидат педагогічних наук, доцент (заступник головного редактора); **Л.В.Кондрашова** – доктор педагогічних наук, професор; **В.С.Крисаченко** – доктор філософських наук, професор; **Г.В.Ложкін** – доктор психологічних наук, професор; **В.І.Маслов** – доктор педагогічних наук, професор; **В.О.Моляко** – доктор психологічних наук, професор, дійсний член АПН України; **А.А.Слободянюк** – доктор педагогічних наук, професор; **О.Б.Тарнопольський** – доктор педагогічних наук, професор.

©Національний технічний університет України
“Київський політехнічний інститут”, 2010

ISSN

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ СПЕЦІАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ

2004р., І.Ю.Карпюк

*кандидат педагогічних наук,
доцент факультету фізичного виховання та спорту
Національного технічного університету України
"Київський політехнічний інститут"*

Прагнення України бути високорозвиненою, правовою і демократичною державою спонукає її громадян вирішувати не тільки економічні і соціальні проблеми, але й проблеми освіти і виховання своїх громадян.

В державних документах про розвиток фізичної культури відзначається, що вона повинна розглядатись як сутнісний вид культури суспільства, як засіб виховання всебічно розвинутої особистості фахівця. Сучасна фізична культура виконує глобальні соціальні функції з оптимізації фізичного стану студентів, організації здорового способу життя, підготовки до професійної діяльності та життєвої практики. Вдосконалення навчально-виховного процесу з фізичною виховання у вищих закладах освіти повинно обґрунтовуватися в першу чергу реальним станом фізичного розвитку, станом здоров'я і фізичної підготовленості студентів. Проте, як показують наукові дослідження [1; 5; 8] у абітурієнтів, що вступили на перший курс вищих навчальних закладів, спостерігається низька фізична підготовленість, не більш 7,3 % мають сприятливий морфологічний статус, тільки 1-2 % не мають хронічних соматичних захворювань, близько 80-90 % мають відхилення в стані здоров'я. Значно розширені можливості прийому до вузів молоді з обмеженими функціональними можливостями і особливими потребами.

У першокурсників відбувається процес адаптації організму до нових умов життєдіяльності: способу життя, побуту, місця проживання.

Діє велика кількість абсолютно нових факторів, що навантажують

інтелектуальну і психоемоційну сфери студентів [3], призводить до суттєвої перебудови психічних і фізіологічних станів. Близько 35 % страждають на дезадаптаційний синдром [4]. Сукупність суб'єктивних факторів, які негативно впливають на організм молодої людини сприяє виникненню, прояву або загостренню серцево-судинних, нервових, шлунково-кишкових та інших захворювань.

Це визначає виключну актуальність проблеми фізичного виховання студентів із відхиленнями в стані здоров'я.

Завдання нашої роботи - на основі вивчення програмних, нормативних документів, літературних джерел, власного практичного досвіду проаналізувати проблему організації фізичного виховання в спеціальному медичному відділенні (СМВ).

За даними інформаційних джерел, у вищій навчальній закладі України до спеціальних медичних груп (СМГ) щорічно зараховують від 13 до 35 % студентів. Розбіжність даних, на наш погляд, пояснюється відсутністю єдиних критеріїв до встановлення медичної групи.

Заняття з фізичного виховання на першому курсі вузу починається з обов'язкового медичного огляду. Основним документом, яким керуються лікарі, є 0-86 форма медичної довідки, яку абітурієнти подають для вступу у вуз.

У відповідності до державних рішень останніх років перехід з під патронажу дитячих поліклінік проходить у юнацтва 18 років, у якого, як відомо, найчастішою є довідка "звільнення від фізкультури". Перестрашування завдає тільки шкоди молодим людям, які через хронічні або перенесені хвороби для повноцінного розвитку потребують більшої, ніж їх співучні, рухової активності [1].

На жаль, немає наступництва при переході від шкільного фізичного виховання до вузівського. Наприклад, у 2002-2003 навчальному році при прийомі до СМВ НТУУ "КПІ" 928 студентів виявилось, що в школі були звільнені від практичних занять 36,2 %, зараховані до СМГ 11,4 %, займалися за загальною програмою 52,4 %.

Відсоток студентів з відхиленнями в стані здоров'я у вузах часто

завищується, нерідко до СМГ включають студентів з незначними відхиленнями або за суб'єктивним бажанням студента [12].

Слід також враховувати, що нинішні студенти I-II курсу 1985-1986 років народження. 72 % студентів киян мають статус постраждалих від Чорнобильської аварії. Усі вони потребують ретельної уваги з боку медиків і педагогів, але це не може бути єдиною підставою для зарахування їх до СМГ.

Застарілі рекомендації, якими керуються лікарі при розподілі [7], не враховують сучасного стану проблеми (збільшення кількості нозологічних одиниць хвороб, їх перебіг у сучасних умовах, рівень сучасної медицини) і потребують перегляду та суттєвої корекції. Необхідні нові підходи, які б враховували не тільки наявність у молодій людини певної патології, а й рівень адаптаційних можливостей, соматичного здоров'я, фізичну підготовленість.

Забезпечити тренуючий ефект на заняттях в СМВ досить важко. Це пов'язано з тим, що рівень фізичної підготовленості, рівень здоров'я студентів різний. У практиці комплектування груп відповідно до існуючих програм утвердився принцип комплектування по захворюваннях, тобто в одну групу пропонується збирати студентів, які мають однотипні захворювання. Але з досвіду, на практиці створити такі групи проблематично. Це пов'язано з організацією навчального процесу у вузі, великою кількістю нозологічних одиниць захворювань і не передбачуваністю кількості хворих студентів тією чи іншою групою захворювань на потоці, великою кількістю студентів, які мають дві (72 %), три і більше (13,5 %) патології [10].

У результаті багаторічної практики ми дійшли висновку, що СМГ зручно і доцільно комплектувати не за захворюваннями, а за розкладом. У таких групах в НТУУ “КПІ” займаються студенти, що мають 63 нозологічні одиниці захворювань, які включають практично всі життєві органи. Очевидно, що це потребує перегляду методики проведення занять у таких групах. Основним має бути принцип об'єднання студентів у відповідності до здатності витримувати певні фізичні навантаження.

З досвіду роботи ми виявили, що навчальні програми для СМГ вузи складають самостійно, виходячи з наявності спортивної бази, компетентності своїх викладачів, або керуючись застарілими рекомендаціями, в яких проігноровані інтереси і потреби молоді стосовно можливості використання оздоровчих методик, сучасних форм рухової активності.

Здебільшого заняття фізичним вихованням в СМГ зводиться до полегшеного способу проведення занять в основній групі, Наприклад, аеробні види рухової активності, малої і середньої інтенсивності при частоті серцевих скорочень (ЧС) 130-145 уд./хв [9], із застосуванням гімнастики, легкої атлетики, спортивних ігор тощо [7]. Але найчастіше викладачі орієнтуються на показання і протипоказання, рекомендовані для занять лікувального фізичною культурою, і будують заняття в СМГ за їх аналогією. Якщо перенести цю практику, то заняття не дадуть достатнього навантаження на організм, внаслідок цього не буде посту/пального розвитку адаптивних функцій організму.

Зміст і методика проведення занять у СМГ мають свої особливості [2; 6; 12]. Основна відмінність полягає в тому, що нормування навантажень є більш диференційованим і має яскраві прояви негативних наслідків при їх порушенні. Іншою особливістю занять із такими студентами є обмежений арсенал фізичних вправ.

У групах СМВ необхідно використовувати щадно-тренувальний режим навантажень, удосконалювати програми фізичного виховання з акцентом на корекцію функціональних зрушень, дисгармонійність фізичного розвитку, рівень фізичної підготовленості, суворо дотримуватись принципу диференціації і специфічності навантажень із врахуванням характеру, факторів ризику і функціональних резервів основних систем організму. У цьому разі на перший план виходить завдання визначення критеріїв, за якими можна оцінити зрушення, які виникають в організмі. Контрольні навчальні нормативи й оцінки підготовленості населення України, що зазнали достатньої критики, на необхідність доопрацювання яких указувалось у державній програмі

“Фізичне виховання – здоров'я нації” [13] є обов'язковими для здачі студентами вищих навчальних закладів. Тести розраховані на здорових підготовлених людей, яких, на жаль, не більше 15-18 %. Державний статево-віковий стандарт фізичної підготовленості повинен бути еталоном, до якого треба прагнути, але він не є еталоном здоров'я, а саме здоров'я є головною метою фізичного виховання студентів у СМВ.

Усе наведене вище дозволяє зробити висновок, що удосконалення навчального процесу фізичного виховання в СМВ потребує:

- перегляду навчальних програм і системи педагогічної роботи, що склалася;
- підвищення кваліфікаційного рівня викладачів, які працюють із хворими студентами;
- удосконалення методичних прийомів при розподілі комплектуванні медичних груп;
- розроблення критеріїв індивідуально-нормативного навчального стандарту для студентів СМВ.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Антікова В.А.* Оптимізація фізичного виховання у вищих навчальних закладах // Матеріали II всеукраїнської науково-практичної конференції “Концепція підготовки спеціалістів фізичної культури в Україні”. – Київ, Луцьк: Вежа, 1996. – С. 202-219.
2. *Булич Э.Г.* Физическое воспитание в специальных медицинских группах. – М.: Высшая школа, 1986. — 255 с.
3. *Бурень Н.В., Котов Є.О.* Особливості фізичного виховання у вищих закладах освіти // Збірник наукових праць Міжнародного університету “РЕГ”: Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні. – Рівне, 2001. – С. 275-277.
4. *Виленський М.Я., Соловьев Г.М.* Основные сущностные характеристики педагогической технологии формирования физической культуры личности // Теор. и практ. физ. культ. – 2001. – № 3. – С.10-13.
5. *Домащенко А. В.* Физическая подготовленность и здоровье населения – приоритетная задача государственного строительства // Фізична підготовленість та здоров'я населення. – Одеса, 1998. – С. 10-12.
6. *Дубогай О.Д., Завадський В.І., Короп Ю.О.* Методика фізичного виховання

студентів, віднесених за станом здоров'я до спеціальної медичної групи. – Луцьк: Надстир'я, 1995. – 200 с.

7. *Клокова Е.А.* Методические подходы к организации занятий физической культурой со студентами специальных медицинских групп // Совершенствование технологии и оздоровительной программы педагогического процесса по физической культуре и спорту в учебных заведениях. – Белгород, 2002. – С. 192-197.

8. *Кравцов М.І.* Особливості фізичного розвитку і фізичної підготовленості студентів // Матеріали І науково-практичної конференції “Роль фізичної культури в здоровому способі життя”. – Львів, 1995. – С. 37-38.

9. *Крамской С., Амельченко И.* Физиологический аспект реабилитационных программ для студентов с ослабленным здоровьем // Фізична реабілітація як напрям підготовки спеціалістів. – Київ, 2003. – С. 8.

10. *Мацкевич Н.* Особливості фізичної працездатності та здоров'я студентів педагогічного училища // Олімпійський спорт і спорт для всіх. Проблеми здоров'я, рекреації, спортивної медицини та реабілітації. – Київ, 2003. – С. 598.

11. *Тарасенко М.Н., Паномарева В.В.* Физическое воспитание студентов вузов в специальном учебном отделении. – М.: Высшая школа, 1976. – 151 с.

12. *Устінова Т.* Сучасні проблеми фізичного виховання студентів, які за станом здоров'я відносяться до спеціальної медичної групи // Молода спортивна наука України. – Львів, 2003. – Вип.7. – Т. 2. – С. 331–333.

13. Цільова комплексна програма “Фізичне виховання – здоров'я нації” // Спортивна газета. – 1998. – 27, 28 листопада, 8, 10, 11, 23 грудня.

14. *Чоговадзе А.В., Прошляков В.Д., Мацук М.Г.* Физическое воспитание в реабилитации студентов с ослабленным здоровьем. – М.: Высшая школа, 1986. – 144 с.

Стаття надійшла до редакції 28.05.04